

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**«Επιστήμες της Αγωγής : Δημιουργικά Περιβάλλοντα μάθησης
και παιχνίδι»**

**ΟΔΗΓΟΣ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
1. Εισαγωγή	3
2. Η διπλωματική εργασία	3
3. Διαδικασία διεξαγωγής της διπλωματικής εργασίας	4
3.1. Προϋποθέσεις για ανάληψη διπλωματικής εργασίας και διάρκεια εκπόνησης	4
3.2. Επιλογή θέματος και συνεννόηση με επιβλέποντες/ουσες	4
3.3. Διαδικασία διεξαγωγής εμπειρικού μέρους	5
3.3.1. Κατάθεση προσχεδίου έρευνας και έγκριση θέματος	5
3.3.2. Διεξαγωγή εμπειρικού μέρους	5
3.3.3. Ζητήματα δεοντολογίας κατά τη διεξαγωγή του εμπειρικού μέρους	5
4. Διαδικασία συγγραφής διπλωματικής εργασίας: ενδεικτικές, βασικές οδηγίες	6
4.1. Έκταση και μορφή / δομή	6
4.1.1. Ενδεικτικό διάγραμμα διπλωματικής εργασίας («ποσοτική» ερευνητική μεθοδολογία)	6
4.1.2. Ενδεικτικό διάγραμμα διπλωματικής εργασίας («ποιοτική» ερευνητική μεθοδολογία)	7
4.2. Ζητήματα δεοντολογίας κατά τη συγγραφή της διπλωματικής εργασίας: Λογοκλοπή	9
5. Υποβολή εργασιών και διαδικασία αξιολόγησης	9
6. Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης διπλωματικής εργασίας	10
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	12
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	13
Παράρτημα 1: Χρήσιμες ημερομηνίες	14
Παράρτημα 2: Έντυπο δήλωσης θέματος διπλωματικής	15
Παράρτημα 3: Φόρμα κατάθεσης ερευνητικού προσχεδίου	16
Παράρτημα 4: Λίστα βιβλιογραφικών αναφορών για θέματα μεθοδολογίας έρευνας και συγγραφής επιστημονικών εργασιών	17
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5: Συνοπτικές οδηγίες για τη χρήση βιβλιογραφικών πηγών με βάση το σύστημα της APA	19

1. Εισαγωγή

Στο πλαίσιο των σπουδών σας στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) του Π.Τ.Π.Ε., καλείστε να αναλάβετε τη συστηματική μελέτη και διερεύνηση ενός θέματος που σας ενδιαφέρει εκπονώντας διπλωματική εργασία υπό την εποπτεία διδασκόντων/ουσών που λειτουργούν ως οι επιβλέποντες/ουσες σας. Το κείμενο που ακολουθεί δεν έχει ως στόχο να υποκαταστήσει τόσο την απαραίτητη και συστηματική συνεργασία με τους/τις επιβλέποντες/ουσες σας, όσο και τις πολύτιμες και απαραίτητες συναφείς γνώσεις που σας παρέχει η συστηματική μελέτη και παρακολούθηση των μαθημάτων του προγράμματος. Αποσκοπεί κυρίως στο να σας παρέχει ένα συνοπτικό και ευρύτερο πλαίσιο αναφοράς, εφοδιάζοντάς σας με όλες τις απαραίτητες πληροφορίες που αφορούν τόσο την εκπόνηση, όσο και τη συγγραφή της εργασίας σας. Στις σελίδες που ακολουθούν, θα βρείτε τις βασικές πληροφορίες που χρειάζεστε σχετικά με τη διαδικασία και τις προϋποθέσεις ανάληψης και ολοκλήρωσης της διπλωματικής σας εργασίας, τη διαδικασία διεξαγωγής του εμπειρικού της μέρους, καθώς και τη διαδικασία συγγραφής της.

Η εκπόνηση διπλωματικής εργασίας είναι μια σύνθετη διαδικασία. Κεντρικό χαρακτηριστικό αυτής της διαδικασίας είναι η έρευνα (βλ. Ενότητες 2. και 3.3.). Παράλληλα όμως, χρειάζεται να ληφθούν υπόψη μια σειρά από άλλα ζητήματα:

- είναι σκόπιμο να κάνετε ορθολογικό προγραμματισμό (βλ. Ενότητες 3.2. και 6.),
- να έχετε υπόψη το πλαίσιο των κανονισμών εκπόνησης (βλ. Ενότητες 3.1., 3.3.1. και 5.),
- αλλά και το γενικότερο πλαίσιο των αρχών δεοντολογίας (βλ. Ενότητες 3.3.2. και 4.2.)
- και να φτάσετε σε ένα τελικό κείμενο με μορφή που να πληροί συγκεκριμένες προδιαγραφές (βλ. Ενότητα 4.).

2. Η διπλωματική εργασία

Βασικό ζητούμενο κατά την εκπόνηση σπουδών μεταπτυχιακού επιπέδου αποτελεί η άσκησή σας στη δυνατότητα να παράγετε πρωτότυπου περιεχομένου γνώση, μέσα από συστηματοποιημένες, επιστημονικές διαδικασίες. Η διεξαγωγή διπλωματικής εργασίας συνιστά το κατεξοχήν πλαίσιο για μια τέτοια διαδικασία. Συμπεριλαμβάνει την επιλογή από πλευράς σας ενός θέματος σχετικά με το οποίο επιθυμείτε να συμβάλετε στο ήδη υπάρχον πεδίο γνώσης, μέσω της εμβάθυνσης στη μελέτη του. Η διαδικασία εμπεριέχει δύο διακριτά, αλληλοσυνδεόμενα μέρη: το εμπειρικό μέρος της διπλωματικής εργασίας και τη συγγραφή της.

Το εμπειρικό μέρος της διπλωματικής σας εργασίας θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει την εκπόνηση έρευνας, «ποσοτικής», «ποιοτικής»

ή «μεικτής» μεθοδολογικής προσέγγισης¹ ή την παραγωγή παιδαγωγικού υλικού / λογισμικού. Μετά την ολοκλήρωσή του θα πρέπει να ακολουθεί η συγγραφή της διπλωματικής σας εργασίας και η υποβολή του κειμένου σας, ώστε η εργασία σας να μπορεί να αξιολογηθεί στο πλαίσιο της προφορικής της υποστήριξης.

3. Διαδικασία διεξαγωγής διπλωματικής εργασίας

Η διαδικασία διεξαγωγής της διπλωματικής σας εργασίας συμπεριλαμβάνει τα επιμέρους στάδια που περιγράφονται αναλυτικά στη συνέχεια και συγκεκριμένα, την ανάληψη θέματος και τη συνεννόηση με τους/τις επιβλέποντες/ουσες, την υλοποίηση του εμπειρικού μέρους και τέλος τη συγγραφή της.

3.1. Προϋποθέσεις για ανάληψη διπλωματικής και διάρκεια εκπόνησης

Προκειμένου να αναλάβετε διπλωματική εργασία, απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί να έχετε προηγουμένως παρακολουθήσει τουλάχιστον επτά (7) μαθήματα, στα οποία θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται και τα μαθήματα έμφασης, καθώς και τουλάχιστον έναν (1) κύκλο σεμιναρίων. Επιπλέον, το θέμα της διπλωματικής σας καθώς και τα ονόματα του/της επιβλέποντα/ουσας και συνεπιβλέποντα/ουσας θα πρέπει να έχουν ανακοινωθεί στη Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύνοψης (Γ.Σ.Ε.Σ.) του Μαρτίου για τις/τους φοιτήτριες/τες του 4^{ου} εξαμήνου σπουδών. Στην περίπτωση που δεν πληρούνται οι απαραίτητες προϋποθέσεις η όλη διαδικασία μπορεί να γίνει σε οποιαδήποτε μεταγενέστερη Γ.Σ.Ε.Σ.

Από τη στιγμή που επίσημα θα αναλάβετε την εκπόνηση θέματος διπλωματικής, η εργασία σας θα πρέπει να ολοκληρωθεί μέσα στο διάστημα ενός χρόνου. Μόνο μετά από ειδικές αιτιολογημένες περιπτώσεις και εφόσον υπάρχει η έγκριση της Γ.Σ.Ε.Σ. μπορεί να αποφασιστεί παράταση του χρονικού διαστήματος εκπόνησης της εργασίας σας (αναλυτικότερα, βλ. Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας του ΠΜΣ).

3.2. Επιλογή θέματος και συνεννόηση με επιβλέποντες/ουσες

Από την έναρξη του δεύτερου έτους των σπουδών σας (3^ο εξάμηνο) συνιστάται να διερευνήσετε τα ερευνητικά ενδιαφέροντα των μελών ΔΕΠ του τμήματος σε σχέση με περιοχές του ενδιαφέροντός σας, αλλά και τη σχετική βιβλιογραφία, ώστε να προχωρήσετε στην επιλογή του θέματος της διπλωματικής σας εργασίας. Προκειμένου να ενημερωθείτε για τα ενδιαφέροντα των διδασκόντων/ουσών μπορείτε να ανατρέξετε στην ιστοσελίδα του ΠΜΣ.

Εφόσον επιλέξετε το θέμα που σας ενδιαφέρει θα πρέπει να έρθετε σε συνεννόηση με τον/την διδάσκοντα/ουσα που θα αναλάβει ως ο/η κύριος/α επιβλέπων/ουσα της διπλωματικής σας και θα πρέπει να είναι μέλος ΔΕΠ του Τμήματος. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να οριστεί ως συνεπιβλέπων /ουσα ένας/μία ακόμη διδάσκων/ουσα του Τμήματος

¹ Για αναλυτική συζήτηση των διαφορετικών μεθοδολογικών και επιστημολογικών προσεγγίσεων στην έρευνα, μπορείτε να ανατρέξετε είτε σε βασικά εγχειρίδια μεθοδολογίας, π.χ. Mertens, 2009· Robson, 2010 ή στο υλικό των μαθημάτων Μεθοδολογίας Έρευνας

(μέλος ΔΕΠ, ειδικός επιστήμονας με σύμβαση 407/80 ή διδασκων άλλου τμήματος του Παν/μιου Θεσσαλίας με ειδικότητα συναφή με το αντικείμενο της διπλωματικής σας εργασίας), ο/η οποίος/α θα παρακολουθεί την εξέλιξη της εργασίας και θα συμμετέχει στην αξιολόγησή της. Στη συνέχεια θα πρέπει να καταθέστε στη Γραμματεία του ΠΜΣ ειδικό έντυπο με το θέμα της εργασίας σας και τα ονόματα του/της κύριου/ας επιβλέποντα/ουσας και συνεπιβλέποντα/ουσας (Παράρτημα 2).

Η συνεννόηση, η συνέπεια στις υποχρεώσεις σας και η συστηματική συνεργασία με τους/τις επιβλέποντές/ουσες σας αποτελούν ουσιαστικές προϋποθέσεις για την ομαλή διεξαγωγή και ολοκλήρωση της διπλωματικής σας εργασίας. Συνιστάται να διευκρινίσετε από την αρχή τους όρους και τις απαιτούμενες προϋποθέσεις που οι επιβλέποντές/ουσες σας θέτουν προκειμένου να αναλάβουν την εποπτεία της εργασίας σας και να συνεννοηθείτε μαζί τους για την από κοινού συμφωνία και τήρηση του χρονοδιαγράμματος διεξαγωγής της εργασίας σας. Λάβετε υπόψη, ότι σε περίπτωση μη τήρησης των συμφωνημένων υποχρεώσεων από πλευράς σας, οι επιβλέποντές σας δεν είναι υποχρεωμένοι να συνεχίσουν την εποπτεία της εργασίας σας. Επίσης, σε περίπτωση που εσείς επιθυμείτε αλλαγή θέματος, μπορείτε να υποβάλετε αίτηση προς τη Γ.Σ.Ε.Σ. του Τμήματος, η οποία αποτελεί και το αρμόδιο πλαίσιο για τη διαχείριση σχετικών θεμάτων.

3.3. Διαδικασία διεξαγωγής εμπειρικού μέρους

3.3.1. Κατάθεση προσχεδίου έρευνας και έγκριση θέματος

Προϋπόθεση για τη διεξαγωγή του εμπειρικού μέρους της εργασίας σας είναι η υποβολή στη Γραμματεία του Μεταπτυχιακού προγράμματος του Τμήματος, ερευνητικού προσχεδίου σύντομης έκτασης σε ειδικό έντυπο που θα πρέπει να έχουν υπογράψει οι επιβλέποντές σας (Παράρτημα 3).

Το προσχέδιο δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τις 2.000 λέξεις και θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει το θέμα σας, σύντομη τοποθέτησή του στο υπάρχον πεδίο γνώσης (βιβλιογραφική επισκόπηση), το/τα ερευνητικό/ά σας ερώτημα/τα ή υπόθεση/σεις και την προτεινόμενη μεθοδολογική σας προσέγγιση (δείγμα, τεχνικές συλλογής και ανάλυσης δεδομένων), καθώς και σύντομη αναφορά στο σκοπό, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα και τη σημασία της προτεινόμενης έρευνας. Στην περίπτωση της παραγωγής προγράμματος ή παιδαγωγικού υλικού θα πρέπει αντίστοιχα να περιλαμβάνει συζήτηση σε σχέση με την αντίστοιχη βιβλιογραφία, αλλά και πληροφορίες για την όλη διαδικασία. Για τη διευκόλυνσή σας στη σύνταξη του προσχεδίου, μπορείτε να ανατρέχετε στο υλικό από τα μαθήματα Μεθοδολογία Έρευνας I και II.

3.3.2. Διεξαγωγή εμπειρικού μέρους

Μετά την επιλογή του θέματός σας και τη συνεννόηση με τους επιβλέποντές σας θα πρέπει να προχωρήσετε στη διαδικασία υλοποίησης του εμπειρικού μέρους της εργασίας σας. Σε περίπτωση που έχετε επιλέξει μια εμπειρική έρευνα «ποσοτικής», «ποιοτικής» ή

«μεικτής μεθοδολογίας» θα πρέπει να προχωρήσετε με τη συλλογή των εμπειρικών σας δεδομένων (συμμετέχοντες, τεχνική συλλογής δεδομένων, διαδικασία), καθώς και την ανάλυσή τους (τεχνική ανάλυσης, επεξεργασία δεδομένων). Σε περίπτωση που έχετε επιλέξει την κατασκευή προγράμματος ή παιδαγωγικού υλικού θα πρέπει να προχωρήσετε με την αντίστοιχη διαδικασία υλοποίησης. Για ζητήματα που άπτονται της μεθοδολογίας της έρευνάς σας μπορείτε να συμβουλευέστε βασικά εγχειρίδια (βλ. Παράρτημα 4 για μια ενδεικτική λίστα βασικών βιβλιογραφικών αναφορών) σε συνεννόηση με τους/τις επιβλέποντές/ουσες σας, καθώς και το υλικό των μαθημάτων Μεθοδολογία έρευνας I και II.

3.3.3. Ζητήματα δεοντολογίας κατά τη διεξαγωγή του εμπειρικού μέρους

Οποιαδήποτε πρακτική, συμπεριλαμβανομένης της ερευνητικής, που αφορά ανθρώπινα υποκείμενα είναι επιβεβλημένο να διενεργείται μέσα σε ένα πλαίσιο τήρησης βασικών, κοινώς αποδεκτών κανόνων δεοντολογίας, όπως για παράδειγμα η προστασία της ανωνυμίας των συμμετεχόντων/ουσών και η συμμετοχή τους σε εθελοντική βάση μετά από συγκατάθεση, η προστασία τους από πιθανές «βλάβες» και η απουσία εξαναγκασμού τους σε συμμετοχή, η διασφάλιση της απαραίτητης άδειας για τη διεξαγωγή της ερευνητικής διαδικασίας από αρμόδιους φορείς, κ.λ.π., ενώ ιδιαίτερη σχετική μέριμνα χρειάζεται να ληφθεί σε περίπτωση που οι συμμετέχοντες/ουσες είναι ανήλικοι/ες (Robson, 2010). Για μια αναλυτική συζήτηση των κανόνων δεοντολογίας κατά την ερευνητική πρακτική μπορείτε να συμβουλευτείτε εκτός από τα βασικά εγχειρίδια μεθοδολογίας έρευνας, τον *Κώδικα Δεοντολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας* (www.uth.gr/static/miscdocs/Kwdikas_Deontologias.pdf) και κώδικες δεοντολογίας εταιριών, όπως η Αμερικανική Ψυχολογική Εταιρεία (American Psychological Association: APA) (www.apa.org/ethics/index.aspx).

4. Διαδικασία συγγραφής διπλωματικής εργασίας: ενδεικτικές, βασικές οδηγίες

4.1. Έκταση και μορφή / δομή

Η διαδικασία εκπόνησης διπλωματικής εργασίας ολοκληρώνεται (πριν την αξιολόγηση) με τη συγγραφή της. Η έκταση της εργασίας θα πρέπει να είναι από 17.000 (κατώτατο όριο) έως 25.000 λέξεις (ανώτατο όριο) (Τυχόν Παραρτήματα με εργαλεία συλλογής δεδομένων, απομαγνητοφωνήσεις συνεντεύξεων κλπ. δεν συνυπολογίζονται στην έκταση της εργασίας). Η εργασία σας θα πρέπει να συνοδεύεται από περίληψη έκτασης 500 λέξεων γραμμένη στα Ελληνικά και στα Αγγλικά.

Κατά τη συγγραφή της εργασίας σας είναι απαραίτητο να προσέξετε την τήρηση κοινά αποδεκτών συμβάσεων, όσον αφορά τη μορφή και τη δομή της, αλλά και τη χρήση των πηγών της βιβλιογραφίας και την αναφορά σε αυτές. Μεταξύ των ευρέως διαδεδομένων και χρησιμοποιούμενων συστημάτων χρήσης και αναφοράς των βιβλιογραφικών πηγών, στο παρόν κείμενο θα ακολουθήσουμε

ενδεικτικά το πλέον ίσως διαδεδομένο σύστημα στις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες, αυτό της Αμερικανικής Ψυχολογικής Εταιρείας (APA). Στον ιστότοπο www.apastyle.org, αλλά και στις δύο εκδόσεις του εγχειριδίου της APA (2001, 2009) μπορείτε να βρείτε αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με τη μορφή, τη δομή του κειμένου σας και τη χρήση των βιβλιογραφικών πηγών. Ειδικά όσον αφορά τη χρήση των βιβλιογραφικών πηγών θα σας συνιστούσαμε επίσης το εκπαιδευτικό βίντεο της APA (διαφάνειες 13-26) (www.apastyle.org/learn/tutorials/basics-tutorial.aspx). Στο Παράρτημα 5 μπορείτε να βρείτε ενδεικτικά συνοπτικές σχετικές οδηγίες.

Στη συνέχεια παραθέτουμε ένα ενδεικτικό διάγραμμα ενοτήτων διπλωματικής εργασίας σε δύο εκδοχές, μία για την περίπτωση που στο εμπειρικό μέρος της εργασίας έχετε υιοθετήσει «ποσοτική» μεθοδολογική προσέγγιση και μία για την περίπτωση που έχετε ακολουθήσει «ποιοτική» μεθοδολογική προσέγγιση. Στην περίπτωση «μεικτής» μεθοδολογικής προσέγγισης ή παραγωγής υλικού μπορείτε να προσαρμόσετε αντίστοιχα τις επιμέρους ενότητες. Αντίστοιχες σχετικές οδηγίες μπορείτε να βρείτε τόσο στο εγχειρίδιο της APA όσο και σε σχετικά κεφάλαια από βασικά εγχειρίδια μεθοδολογίας έρευνας (για παράδειγμα, Mertens, 2009· Robson, 2010), τα οποία θα σας συνιστούσαμε σε κάθε περίπτωση να συμβουλευέστε.

4.1.1. Ενδεικτικό διάγραμμα διπλωματικής εργασίας («ποσοτική» ερευνητική μεθοδολογία)

Σελίδα τίτλου: Θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει τον τίτλο της εργασίας, όνομα(τα) και πλαίσιο. Ο τίτλος της εργασίας θα πρέπει να είναι έτσι διατυπωμένος που να παρουσιάζει με σαφήνεια και ακρίβεια το αντικείμενο και τη μέθοδο της μελέτης σας.

Περίληψη: Εδώ θα πρέπει να αναφέρετε τον σκοπό της εργασίας σας, τη μέθοδο που ακολουθήσατε και τα αποτελέσματά σας, αλλά και τη σημασία τους.

Εισαγωγή – Βιβλιογραφική επισκόπηση²: Η εισαγωγή της εργασίας σας θα πρέπει να περιγράφει το θέμα σας και τη σημασία του σε συνδυασμό με τον στόχο της έρευνάς σας σε σχέση με την ήδη υπάρχουσα σχετική βιβλιογραφία. Η διατύπωση του ερωτήματος/υπόθεσής σας, καθώς και η αναγκαιότητα και πρωτοτυπία της έρευνάς σας θα πρέπει να προκύπτουν με λογικό τρόπο και σε συνέχεια της κριτικής αποτίμησης /συζήτησης προηγούμενων ερευνών, η οποία μπορεί να αναδεικνύει περιοχές ενδιαφέροντος που δεν έχουν διερευνηθεί επαρκώς, στις οποίες μπορεί να συγκαταλέγεται η δική σας απόπειρα. Τέλος, η εισαγωγή σας θα πρέπει να περιλαμβάνει μια επισκόπηση της μεθόδου ή των εργαλείων που έχετε επιλέξει, καθώς και μια περιγραφή της δομής της εργασίας σας, δηλαδή μιας αναφοράς στα κεφάλαια από τα οποία αποτελείται.

² Οι ενότητες αυτές μπορούν να αναπτυχθούν και σε ξεχωριστά κεφάλαια.

Μέθοδος: Στην ενότητα της μεθόδου, θα πρέπει να περιγράψετε το ερευνητικό σας σχέδιο, δηλαδή τον συγκεκριμένο τρόπο με τον οποίο έχετε υλοποιήσει τη διερεύνηση του ερωτήματός σας/υποθέσεών σας. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να περιγράψετε το δείγμα και τους συμμετέχοντες στην έρευνά σας, τα εργαλεία και οποιοδήποτε υλικό χρησιμοποιήσατε σε σχέση με τον σκοπό για τον οποίο τα χρησιμοποιήσατε. Επίσης, θα πρέπει να περιγράψετε τις μεταβλητές σας, τον χειρισμό των ανεξάρτητων, κ.λ.π. σε συνδυασμό με μια αναλυτική περιγραφή της όλης διαδικασίας που ακολουθήσατε. Γενικότερα, η περιγραφή σας θα πρέπει να είναι σε τέτοιο βαθμό λεπτομερής ώστε να δίνει τη δυνατότητα σε κάποιον να επαναλάβει τη μελέτη σας.

Αποτελέσματα: Στην ενότητα αυτή θα πρέπει να περιγράψετε τον τρόπο με τον οποίο αναλύσατε τα δεδομένα σας, καθώς και τα αποτελέσματά σας, ακολουθώντας την ενδεδειγμένη μορφοποίηση σε περίπτωση που παραθέτετε πίνακες και σύμβολα, στατιστικά ή άλλα.

Συζήτηση: Τέλος, θα πρέπει να κλείσετε με μια σύνοψη των ευρημάτων σας που να ακολουθείται από τα συμπεράσματα που μπορούν να εξαχθούν βάσει των ευρημάτων σας, καθώς και μια συζήτησή τους σε σχέση με συναφή ευρήματα άλλων ερευνών. Επιπλέον η συζήτηση θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει και μια αναφορά του κατά πόσο τα αρχικά σας ερωτήματα έχουν απαντηθεί σε συνδυασμό με την παράθεση εναλλακτικών ερμηνειών των ευρημάτων σας και πιθανών περιορισμών ή θεμάτων που θα ήταν ενδιαφέρον να διερευνηθούν στη συνέχεια.

Λίστα βιβλιογραφίας: Θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει τα στοιχεία από όλες τις πηγές που χρησιμοποιήσατε. Σχετικά με τον τρόπο καταγραφής τους δείτε το Παράρτημα 5.

Παραρτήματα: Εδώ μπορείτε να συμπεριλάβετε υλικό όπως για παράδειγμα το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήσατε ή το έντυπο ενημέρης συγκατάθεσης, δηλαδή υλικό στο οποίο ο/η αναγνώστης/τρια θα μπορούσε να ανατρέξει αν ήθελε να κάνει μια λεπτομερή επισκόπηση του τι ακριβώς κάνατε, αλλά, από την άλλη πλευρά, δεν είναι υποχρεωτικό να ανατρέξει κανείς σε αυτό.

4.1.2. Ενδεικτικό διάγραμμα διπλωματικής εργασίας («ποιοτική» ερευνητική μεθοδολογία)

Στην περίπτωση μιας μελέτης που έχει υιοθετήσει «ποιοτική» μεθοδολογία με μια γενικότερα «ερμηνευτική» επιστημολογική κατεύθυνση, ακριβώς λόγω της αναγνώρισης του κεντρικού ρόλου του/της ερευνητή/τριας στην όλη διαδικασία παραγωγής γνώσης, η εργασία μπορεί να είναι γραμμένη σε πρώτο και όχι σε τρίτο ενικό πρόσωπο.

Σελίδα Τίτλου: Θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει τον τίτλο της μελέτης σας και το όνομα (τα) και πλαίσιο διεξαγωγής της μελέτης. Ο τίτλος σας θα πρέπει να δίνει μια εικόνα για την περιοχή την οποία διερευνήσατε και τη μεθοδολογία που επιλέξατε («ποιοτική»).

Περίληψη: Θα πρέπει να δίνει με συνοπτικό τρόπο (σύντομη έκταση μιας παραγράφου συνήθως) τους βασικούς άξονες της εργασίας σας, εμπιέροντας βασικές πληροφορίες σχετικά με την περιοχή διερεύνησης, τη μέθοδο και τα ευρήματα σας.

*Εισαγωγή – Βιβλιογραφική επισκόπηση*³: Μέσα από μια κριτική συζήτηση της σχετικής βιβλιογραφίας θα πρέπει να διευκολύνετε τον/την αναγνώστη/τρια να κατανοήσει το θέμα σας, καθώς και το ευρύτερο πλαίσιο, την αναγκαιότητα και την πρωτοτυπία της μελέτης σας: τη σχετική προβληματική που σας οδήγησε στην επιλογή της περιοχής ερευνητικού ενδιαφέροντος και τη σημασία διερεύνησής της, το σκεπτικό σας σε σχέση με την επιλογή της συγκεκριμένης μεθοδολογικής προσέγγισης και την τοποθέτηση της δουλειάς σας στο ευρύτερο πεδίο των «ποιοτικών» μεθοδολογικών προσεγγίσεων και τέλος την ξεκάθαρη διατύπωση του ερευνητικού σας σκοπού και των ερευνητικών σας ερωτημάτων σε συνάφεια με περιοχές ενδιαφέροντος που δεν έχουν διερευνηθεί επαρκώς όπως προκύπτει από την επισκόπηση σχετικών προγενέστερων ερευνών.

Μέθοδος: Στην ενότητα αυτή θα πρέπει να περιγράψετε το ερευνητικό σας σχέδιο και το σκεπτικό του, με αναλυτική αναφορά στο δείγμα σας (συμμετέχοντες ή κείμενο), τις τεχνικές συλλογής δεδομένων σας (αναλυτική περιγραφή για παράδειγμα του είδους των συνεντεύξεων που κάνατε ή των εργαλείων που χρησιμοποιήσατε στο πλαίσιο παρατήρησης), αναλυτική συζήτηση του πλαισίου διεξαγωγής της έρευνάς σας που να συμπεριλαμβάνει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες τόσο για τη διαδικασία που ακολουθήσατε όσο και για εσάς (δηλαδή για ό,τι μπορεί να συνδέεται με την ερμηνεία των ευρημάτων σας, όπως για παράδειγμα ο τρόπος με τον οποίο ήρθατε σε επαφή με τους/τις συμμετέχοντες/ουσες), καθώς και μια συζήτηση/αναφορά στο πώς χειριστήκατε ενδεχόμενα ζητήματα δεοντολογίας (για παράδειγμα διαφύλαξη ανωνυμίας και προστασία προσωπικών δεδομένων) κατά την επαφή σας με τους/τις συμμετέχοντες/ουσες.

Ανάλυση: Στην ενότητα αυτή θα πρέπει να συζητήσετε αναλυτικά την τεχνική ανάλυσης των δεδομένων που ακολουθήσατε (για παράδειγμα, αν τα ευρήματα σας περιλαμβάνουν κατηγορίες ή κώδικες ή ερμηνευτικά ρεπερτόρια, τη συγκεκριμένη αναλυτική διαδικασία μέσω της οποίας φτάσατε σε αυτά). Η ανάλυσή σας θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει αποσπάσματα από το υλικό των δεδομένων σας (π.χ. αποσπάσματα από τις συνεντεύξεις), ανάλογα πάντοτε με τη μέθοδο που ακολουθήσατε, ενώ το σύνολο του υλικού σας θα πρέπει να υπάρχει στο Παράρτημα, ώστε ο/η αναγνώστης/τρια να μπορεί να παρακολουθήσει τους αναλυτικούς σας ισχυρισμούς. Η ενότητα αυτή μπορεί να εμπιέχει υποενότητες που να παρουσιάζουν τα επιμέρους ευρήματά σας.

Συζήτηση: Στην ενότητα αυτή θα πρέπει να συζητήσετε με κριτικό τρόπο τα ευρήματά σας σε σχέση με την αντίστοιχη βιβλιογραφία,

³ Οι ενότητες αυτές μπορούν να αναπτυχθούν και σε ξεχωριστά κεφάλαια

αλλά και να συμπεριλάβετε μια κριτική αναστοχαστική αποτίμηση του ρόλου σας στην ερευνητική διαδικασία (για μια συζήτηση της αναστοχαστικότητας ως προαπαιτούμενου στην ποιοτική έρευνα βλ. ενδεικτικά, Finlay & Gough, 2003).

Λίστα βιβλιογραφίας: Θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει τα στοιχεία από όλες τις πηγές που χρησιμοποιήσατε. Σχετικά με τον τρόπο καταγραφής τους δείτε το Παράρτημα 5.

Παράρτημα: Θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει την αναλυτική εκδοχή των δεδομένων σας, για παράδειγμα τις απομαγνητοφωνήσεις των συνεντεύξεων ή τις σημειώσεις πεδίου ή κείμενα που μπορεί να έχετε χρησιμοποιήσει, όπως για παράδειγμα το έντυπο με το οποίο ενημερώσατε τους/τις συμμετέχοντες/ουσες για την έρευνά σας.

4.2. Ζητήματα δεοντολογίας κατά τη συγγραφή της διπλωματικής εργασίας: Λογοκλοπή

Η διπλωματική σας εργασία, όπως και κάθε επιστημονική εργασία, θα πρέπει από τη μια πλευρά να εμπεριέχει πρωτότυπες ιδέες και από την άλλη να αναδεικνύει κριτικά τη σχέση τους με ήδη προϋπάρχουσες ιδέες στο γνωστικό πεδίο του αντικειμένου/ θέματος ενδιαφέροντός σας. Η σαφής διαφοροποίηση ανάμεσα σε ιδέες άλλων, διαθέσιμες μέσα από τις βιβλιογραφικές πηγές, και σε δικές σας ιδέες, μέσω της συνεπούς και συστηματικής χρήσης του συστήματος βιβλιογραφικών αναφορών, αποτελεί προαπαιτούμενη πρακτική στο πλαίσιο της διασφάλισης των κανόνων δεοντολογίας που αφορούν στην προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων. Η περίπτωση κατά την οποία η διπλωματική σας συμπεριλαμβάνει είτε αυτούσια μέρη από κείμενα άλλων είτε ιδέες άλλων, χωρίς να αναγνωρίζεται μέσα στο κείμενο σας η πηγή από την οποία προέρχονται συνιστά λογοκλοπή (βλ. και Κώδικα Δεοντολογίας ΠΘ ή και ΑΡΑ). Το Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης έχει ενεργό Επιτροπή Δεοντολογίας, η οποία έχει ως στόχο την τήρηση των σχετικών κανόνων. Σε περίπτωση που διαπιστωθεί παράβαση των σχετικών κανόνων στο πλαίσιο της εργασίας σας (λογοκλοπή), είναι δυνατόν το ζήτημα να παραπεμφθεί στην Επιτροπή Δεοντολογίας του Τμήματος και να υπάρξουν κυρώσεις που μπορούν να φτάσουν μέχρι και τη διαγραφή σας από το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών. Επιπλέον, θα πρέπει να λάβετε υπόψη ότι η λογοκλοπή, εκτός από ακαδημαϊκές, μπορεί να έχει και νομικές συνέπειες.

5. Υποβολή εργασιών και διαδικασία αξιολόγησης

Το γραπτό κείμενο της εργασίας σας θα πρέπει να έχει συγγραφεί σε ηλεκτρονικό υπολογιστή και να υπάρχουν τα σχετικά αρχεία. Μετά την ολοκλήρωση της συγγραφής του, θα πρέπει να το υποβάλετε σε ηλεκτρονική αλλά και σε έντυπη μορφή, σε τέσσερα αντίτυπα (βιβλιοδετημένα) στη Γραμματεία του ΠΜΣ. Σε περίπτωση που η εργασία σας συμπεριλαμβάνει παραγωγή παιδαγωγικού υλικού/λογισμικού, θα πρέπει μαζί με την κατάθεση των αντιτύπων του κειμένου σας να υποβάλετε και ένα αντίγραφο του υλικού, που παραμένει στο Τμήμα. Η ηλεκτρονική υποβολή καθώς και η

κατάθεση των αντιτύπων θα πρέπει να γίνουν τουλάχιστον δεκαπέντε (15) ημέρες πριν από την τελική προφορική υποστήριξη της εργασίας σας.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την προφορική υποστήριξη της εργασίας σας είναι να έχετε ολοκληρώσει με επιτυχία όλα τα μαθήματα του Π.Μ.Σ.

Η αξιολόγηση της εργασίας σας γίνεται από τον/την κύριο/α επιβλέποντα/ουσα, από τον/την συνεπιβλέποντα/ουσα και από έναν/μία επιπλέον αξιολογητή/τρια και συμπεριλαμβάνει την τελική διαδικασία υποστήριξής της. Συγκεκριμένα, παρουσία των δύο επιβλεπόντων και του/της αξιολογητή/ήτριας, καλείστε να κάνετε μια παρουσίαση διάρκειας δεκαπέντε λεπτών (15) της δουλειάς σας και να απαντήσετε σε σχετικές ερωτήσεις. Η διαδικασία είναι ανοιχτή και σε αυτήν μπορούν να συμμετέχουν συνάδελφοί σας, αλλά και μέλη ΔΕΠ.

Η παρακολούθηση της διαδικασίας υποστήριξης διπλωματικών εργασιών συνιστά σημαντική εκπαιδευτική εμπειρία και μ' αυτήν την έννοια **σας συστήνουμε** να την έχετε παρακολουθήσει τουλάχιστον μία φορά.

Μετά την ολοκλήρωσή της η εργασία σας βαθμολογείται σε κλίμακα από 1 – 10 από τους/τις δύο επιβλέποντες/ουσες και τον/την αξιολογητή/τρια. Στο τελικό αντίτυπο της εργασίας σας που κατατίθεται στη βιβλιοθήκη, η βαθμολογία σας αναγράφεται στη σελίδα του τίτλου.

6. Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης διπλωματικής εργασίας

Κατά την έναρξη του τρίτου εξαμήνου των σπουδών σας θα πρέπει να ενημερωθείτε για τα ερευνητικά ενδιαφέροντα των μελών ΔΕΠ του τμήματος, ώστε να έχετε μια εικόνα σχετικά με το ποιοι/ες διδάσκοντες/ουσες θα μπορούσαν να επιβλέψουν τη μελέτη του θέματος που σας ενδιαφέρει.

Μέχρι το τέλος του τρίτου εξαμήνου θα πρέπει να έχετε κάνει μια πρώτη επικοινωνία με τον/την διδάσκοντα/ουσα που θα σας ενδιέφερε να συνεργαστείτε και να έχετε διερευνήσει μαζί του/της αν υπάρχει δυνατότητα συνεργασίας εκθέτοντάς του/της το θέμα που σκέφτεστε να επεξεργαστείτε. Επιπλέον θα πρέπει να έχετε κάνει μια αρχική διερεύνηση της βιβλιογραφίας σε σχέση με το θέμα που σας ενδιαφέρει με στόχο τη διατύπωση των ερευνητικών σας ερωτημάτων / υποθέσεων και την επιλογή της μεθοδολογικής σας προσέγγισης.

Εφόσον έχετε συμφωνήσει με τον/την κύριο επιβλέποντα/ουσα και μέχρι τις αρχές Φεβρουαρίου θα πρέπει να καταθέσετε στη γραμματεία του Μεταπτυχιακού συμπληρωμένο και υπογεγραμμένο από τους επιβλέποντές σας το έντυπο δήλωσης θέματος διπλωματικής (Παράρτημα 2).

Στην περίπτωση που επιθυμείτε την ολοκλήρωση της διπλωματικής σας και την εξέτασή σας κατά την περίοδο του Ιουνίου θα πρέπει:

- Μέχρι το τέλος Μαρτίου να έχετε υποβάλει τη φόρμα ερευνητικού προσχεδίου (Παράρτημα 3) και να έχετε συνεννοηθεί με τον/την επιβλέποντα/ουσα σας, σχετικά με το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του εμπειρικού μέρους και της συγγραφής της εργασίας σας.
- Ενδεικτικά θα προτείναμε, η συλλογή και η ανάλυση των δεδομένων σας να έχει ολοκληρωθεί μέχρι τις αρχές Μαΐου ώστε να μπορείτε στη συνέχεια να προχωρήσετε στην ολοκλήρωση της συγγραφής της εργασίας σας. Θα σας συνιστούσαμε μέρη της εργασίας σας όπως για παράδειγμα την εισαγωγή / βιβλιογραφική επισκόπηση να τα επεξεργάζεστε σε γραπτή μορφή ήδη από την έναρξη διεξαγωγής της έρευνάς σας, έχοντας κατά νου ότι η διαδικασία συγγραφής ενδείκνυται να συμβαίνει παράλληλα με τη διαδικασία διεξαγωγής της μελέτης σας.
- Μέχρι 15/06 θα πρέπει να έχετε καταθέσει τα αντίτυπα της εργασίας σας στη Γραμματεία του ΠΜΣ (για την εξεταστική του Σεπτεμβρίου η ημερομηνία αυτή θα πρέπει να είναι 15/09 και για την εξεταστική του Φεβρουαρίου 25/01

Στο Παράρτημα 1, που ακολουθεί, θα βρείτε συνοπτικό πίνακα του χρονοδιαγράμματος με τις χρήσιμες ημερομηνίες

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- APA (2001). *Publication manual of the American Psychological Association* (5th ed.). Washington, DC: American Psychological Association.
- APA (2009). *Publication manual of the American Psychological Association* (6th ed.). Washington, DC: American Psychological Association.
- Christensen, L. B. (2004). *Experimental methodology* (9th ed.). Boston: Pearson Education.
- Christensen, L. B. (2007). *Η πειραματική μέθοδος στην επιστημονική έρευνα* (8^η έκδ.). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Finlay, L. & Gough, B. (2003). *Reflexivity: a practical guide for researchers in health and social sciences*. London: Blackwell.
- Mertens, D. M. (2009/2005). *Έρευνα και αξιολόγηση στην εκπαίδευση και την ψυχολογία*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Robson, C. (2010/2000). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου: Ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές*. Αθήνα: Gutenberg.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: Χρήσιμες ημερομηνίες

Συνιστάται, να συμπληρώσετε οι ίδιοι/ες τον παρακάτω πίνακα αφού κάνετε τον προγραμματισμό σας (με εξαίρεση τις δεσμευτικές ημερομηνίες από τον κανονισμό, όπως αυτή για την προφορική υποστήριξη). Εδώ προτείνονται απλώς κάποιες ημερομηνίες που κρίνονται σκόπιμες (για την περίπτωση τυπικής έναρξης στο εαρινό εξάμηνο, 4^ο). Επίσης, συνιστάται να κάνετε πιο αναλυτικό χρονοδιάγραμμα όπου κρίνετε σκόπιμο. Για παράδειγμα, η «Υλοποίηση εμπειρικού μέρους εργασίας» θα μπορούσε να υποδιαιρεθεί σε περαιτέρω μέρη, όπως: «Ερευνητικό σχέδιο», «Εργασία συλλογής δεδομένων», «Συλλογή δεδομένων» και «Ανάλυση δεδομένων».

	Ενδεικτικές ημερομηνίες
Επιλογή θέματος και συνεννόηση με επιβλέποντα	έως μέσα Νοεμβρίου (3 ^ο εξ.)
Υποβολή εντύπου δήλωσης θέματος στη Γραμματεία του Μεταπτυχιακού	έως αρχές Φεβρουαρίου
Έγκριση θέματος από τη Γενική Συνέλευση (ΓΣ) του Μαρτίου (για φοιτήτριες/τες 4 ^{ου} εξαμήνου)	ΓΣ Μαρτίου
Υποβολή φόρμας ερευνητικού προσχεδίου	έως τέλος Μαρτίου (συνιστάται: έως τέλος Φεβρουαρίου)
Υλοποίηση εμπειρικού μέρους εργασίας	έως αρχές Μαΐου
Ηλεκτρονική υποβολή εργασίας και κατάθεση αντιτύπων εργασίας στη Γραμματεία του Μεταπτυχιακού	έως 15 Ιουνίου
Προφορική υποστήριξη της διπλωματικής εργασίας	2 ^ο δεκαπενθήμερο Ιουνίου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: Έντυπο δήλωσης θέματος διπλωματικής**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ****«Επιστήμες της Αγωγής : «Δημιουργικά περιβάλλοντα μάθησης και παιχνίδι»**

ΕΝΤΥΠΟ ΔΗΛΩΣΗΣ ΘΕΜΑΤΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ

Τίτλος/ Θέμα:

Όνοματεπώνυμο φοιτήτριας/τή:

Κύριος/α Επιβλέπων/ουσα:
Συνεπιβλέποντες/ουσες:**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3: Έντυπο κατάθεσης προσχεδίου διπλωματικής****ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ****«Επιστήμες της Αγωγής : «Δημιουργικά περιβάλλοντα μάθησης και παιχνίδι»
ΕΝΤΥΠΟ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΠΡΟΣΧΕΔΙΟΥ
ΘΕΜΑ/ ΤΙΤΛΟΣ:****ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ/ΟΥΣΕΣ**Κύριος/α Επιβλέπων/ουσα:
Στοιχεία επικοινωνίας:Συνεπιβλέποντες/ουσες:
Στοιχεία επικοινωνίας:

Σε κείμενο μέχρι 2000 λέξεις περιγράψτε συνοπτικά τον σκοπό/στόχο της εργασίας σας σε σύνδεση με το υπάρχον πεδίο γνώσης (βιβλιογραφία), τη μεθοδολογία του εμπειρικού μέρους, τα προσδοκώμενα ευρήματα και την ενδεχόμενη συμβολή/σημασία τους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4: Λίστα βιβλιογραφικών αναφορών για θέματα μεθοδολογίας έρευνας και συγγραφής επιστημονικών εργασιών

Προτεινόμενη βασική βιβλιογραφία

- APA (2001). *Publication manual of the American Psychological Association* (5th ed.). Washington, DC: American Psychological Association.
- APA (2009). *Publication manual of the American Psychological Association* (6th ed.). Washington, DC: American Psychological Association.
- Christensen, L. B. (2004). *Experimental methodology* (9th ed.). Boston: Pearson Education.
- Christensen, L. B. (2007). *Η πειραματική μέθοδος στην επιστημονική έρευνα* (8^η έκδ.). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Mason, J. (2003/1996). *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Mertens, D. M. (2009/2005). *Έρευνα και αξιολόγηση στην εκπαίδευση και την ψυχολογία*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Robson, C. (2010/2000). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου: Ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές*. Αθήνα: Gutenberg.
- Ρούσσος, Π. Λ., & Τσαούσης Γ. (2006). *Στατιστική εφαρμοσμένη στις κοινωνικές επιστήμες* (2^η έκδ.). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Willig, C. & Stainton-Rogers, W. (2008). *The Sage handbook of qualitative research in psychology*. Los Angeles: Sage.

Περαιτέρω προτεινόμενη βιβλιογραφία

- Campbell, D. T., & Stanley, J. C. (1966). *Experimental and quasi-experimental designs for research*. Boston: Houghton Mifflin.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2005). *The SAGE handbook of qualitative research* (3rd ed.). London: Sage.
- Denzin, N. & Lincoln, Y. S. (2003) (Eds.). *Collecting and interpreting qualitative materials* (2nd ed.). Thousand Oaks, California: Sage.
- Glaser, B. G., & Strauss, A. (1967). *Discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research*. Hawthorne, NY: Aldine de Gruyter.
- Herzog, T. R. (1996). *Research methods and data analysis in the social sciences*. New York: Harper Collins.
- Ιωσηφίδης, Θ. (2008). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική.
- Κατσιλλης, Ι. (1997). *Περιγραφική στατιστική*. Αθήνα: Gutenberg.
- Κατσιλλης, Ι. (1998). *Οι μικροϋπολογιστές στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Gutenberg.
- Κατσιλλης, Ι. (2006). *Επαγωγική στατιστική*. Αθήνα: Gutenberg.

- Miles, M. B., & Huberman, M. (1994). *Qualitative data analysis. An expanded sourcebook* (2nd ed.). Sage.
- Moser, C. A., & Kalton, G. (1996). *Survey methods in social investigation* (2nd ed.). Aldershot: Dartmouth.
- Parker (2005) *Qualitative psychology: introducing radical research*. Maidenhead: Open University Press.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3rd ed.). Thousand Oaks, California: Sage.
- Potter, J. & Wetherell, M. (2009/2005). *Λόγος και Κοινωνική Ψυχολογία: Πέρα από τις στάσεις και τη συμπεριφορά*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Schuman, H., & Presser, S. (1996). *Questions and answers in attitude surveys: Experiments on question form, wording and context* (2nd ed.). London: Sage.
- Silverman, D. (2000). *Doing qualitative research: a practical handbook*. London: Sage.
- Silverman, D. (2001). *Interpreting qualitative data: methods for analyzing talk, text and interaction* (2nd ed.). London: Sage.
- Strauss, A. & Corbin, J. M. (1998). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (2nd ed.). Thousand Oaks, California: Sage.
- Willig, C. (2008). *Introducing qualitative research in psychology: adventures in theory and method* (2nd ed.). Berkshire, England: Open University Press.
- Σταλίκας, Α. (2005). *Μέθοδοι έρευνας στην ψυχολογία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- APA Publications and Communications Board Working Group on Journal Article Reporting Standards (2008). Reporting standards for research in psychology: Why do we need them? What might they be? *American Psychologist*, 63, 839-851.
- Greenhalgh, T. (1997). How to read a paper: Assessing the methodological quality of published papers. *British Medical Journal*, 315, 305-308.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5: Συνοπτικές οδηγίες για τη χρήση βιβλιογραφικών πηγών με βάση το σύστημα της APA (βλ. APA, 2001. 2009, όπως επίσης www.apastyle.org)

Γενικές οδηγίες

Τα στοιχεία κάθε βιβλιογραφικής αναφοράς θα πρέπει να είναι πλήρη (π.χ., να αναγράφεται ο τόμος περιοδικού, οι σελίδες του βιβλίου στις οποίες βρίσκεται το κεφάλαιο που αναφέρεται ή τα αρχικά γράμματα ονόματος συγγραφέα). Οι παραπομπές μέσα στο κείμενο και οι αναφορές στον κατάλογο της βιβλιογραφίας στο τέλος, θα πρέπει να συμφωνούν. Ειδικότερα, θα πρέπει να μην υπάρχουν παραπομπές στο κείμενο που να μην αναφέρονται πίσω στη βιβλιογραφία, ούτε να γίνονται αναφορές στη βιβλιογραφία που δεν αναφέρονται στο κείμενο.

Ειδικότερα

Παραδείγματα για αναφορές μέσα στο κείμενο

Όταν χρησιμοποιούνται ιδέες από κάποιο άρθρο ή βιβλίο, τότε αυτό δηλώνεται με τους παρακάτω τρόπους:

«Σύμφωνα με τη Μουσούρου (1985)...» ή «Έχει συζητηθεί (Μουσούρου, 1985) ότι...» ή «Υποστηρίζεται ότι... (Μουσούρου, 1985)».

Όταν οι συγγραφείς είναι δύο: «Σύμφωνα με τους Gough και Edwards (1985)»... ή «Έχει βρεθεί ότι... (Gough & Edwards, 1985)».

Όταν οι συγγραφείς είναι περισσότεροι από δύο: Την πρώτη φορά που γίνεται αναφορά αναγράφονται όλοι, π.χ. «(LeCompte, Millroy, & Preissle, 1992)». Σε κάθε επόμενη αναφορά στην ίδια πηγή αναγράφεται μόνο το πρώτο όνομα ακολουθούμενο από μια συντομογραφία, είτε «et al.» είτε «κ.ά.» , π.χ. «(LeCompte et al., 1992)», «(Μουσούρου κ.ά., 1985)»

Όταν οι αναφορές είναι περισσότερες από μια, αναγράφονται αλφαβητικά και χωρίζονται με άνω τελεία (ή τελεία): (Hoffman, 1985. Keeney, 1982)

Παράθεση κειμένου: Όταν χρησιμοποιούνται αυτούσιες φράσεις ή αποσπάσματα κειμένου από άρθρο ή βιβλίο, μπαίνουν ανάμεσα σε εισαγωγικά και σημειώνεται και η σελίδα από την οποία προέρχονται π.χ. «.....» (Μουσούρου, 1985, σελ. 45).

Παραδείγματα τύπων βιβλιογραφικών παραπομπών

Στο τέλος της εργασίας σημειώνονται όλα τα άρθρα και τα βιβλία που χρησιμοποιήθηκαν σε αλφαβητική σειρά με βάση το όνομα του συγγραφέα και με τον εξής τρόπο (παραδείγματα για κύριους τύπους πηγών):

Άρθρα σε περιοδικά

Καραστεργίου-Κατσίκια, Α. (1982). Οικογενειακή ψυχοθεραπεία.

Ιατρική, 42

